

İsrail Filipinler İlişkileri

Mecdi Amr

1948 yılında İsrail devletinin kurulmasından bu yana, İsraillilerin bakışları Güneydoğu Asya ülkelerine odaklanmıştı. Birçok gösterge bu ülkelerin özellikle Filipinler cumhuriyetinin İsrail ile diplomatik ilişkiler kurmaya hazırlandığına işaret ediyordu. Filipinler ikinci dünya savaşından sonra Avrupa'dan kaçan Yahudiler için kapılarını açmıştı böylece İsrail nazarında ayrıcalık kazanmış ve İsrail dışişleri Filipinlere yönelme konusunda cesaretlenmişti.

Bu rapor iki ülke arasındaki ilişkinin oluşmasını, gelişmesini ve diplomatik, ekonomik ilişkiler, turizm ilişkileri, karşılıklı ticaret ve imzalanan anlaşmalar gibi farklı yönleri ele alıyor. Ayrıca rapor ilişkilerin bu noktaya varmasını sağlayan en önemli siyasi durumları da ele alıyor. Bunların yanı sıra rapor İsrail'in Güneydoğu Asya bölgesindeki Arap ve Filistin başarısızlıklarının gölgesinde bölgenin önemli yerlerine ulaşma çabalarına karşı uyarıyor.

• Filipinler Devleti

Filipinler Büyük Okyanus'un batısında Güneydoğu Asya'da bulunuyor, yaklaşık 7200 adadan oluşan bir takımadadan ibaret. Kuzeyinde Tayvan, Batısında Vietnam, Güneybatısında Sulu denizi, Güneyinde Celebes denizi ve Endonezya, Doğusunda ise Filipin denizi var. (Merkezi İstihbarat Teşkilatı, 2009)

Filipinler Güneydoğu Asya güç dengeleri arasında önemli beşeri ve coğrafi bir güç olarak kabul ediliyor. Yaklaşık 7200 adayı kapsayan büyük coğrafi yapısı, 90 milyonu geçen kalabalık nüfusu ile coğrafi ve demografik önem kazanmıştır. Filipinler Güneydoğu Asya ülkeleri arasında büyük bir Budist ve İslam dünyası içinde tek Hristiyan devlet olmasıyla Batı dünyasının dikkatini çeken stratejik bir öneme sahiptir. (Birnbaum, 2010)

Aşağıdaki Tablo Filipinlerin Günümüzdeki Durumunu Gösteriyor:

Nüfus Sayısı	93,26 milyon kişi
İsrail'deki İşçiler	41000 işçi, çoğu tarım ve inşaat sektöründe
Gurbetçiler	11 milyon
Gayri Safi Milli Hasıla	199,6 milyar dolar
Kişi Başına Düşen Ortalama Gelir	4100 dolar
Yoksulluk Oranı	%26,5
İşsizlik	%7,2
Ortalama Ömür	68 yıl
İçilebilir Su	%92
Yahudi Sayısı	200 aile

• İsrail Filipinler ilişkilerinin doğuşu

İsrail Filipinler ilişkilerinin başlangıcı Filipinler yöneticilerinin siyasi kararlarından yansıyan önemli iki durum etrafında yoğunlaşmış ve İsrail ve Filipinlerin hafızasında kökleşmiştir. Bunlar:

1. İkinci dünya savaşı sırasında Filipinler cumhurbaşkanının Yahudilere kapılarının açılmasına karar verince Avrupa'dan gelen yaklaşık 1300 Yahudi'ye Filipinlerin ev sahipliği yapması.

2. 1947 yılında Birleşmiş Milletlerde Filipinlerin İsrail lehine oylama yapması, Yahudi devletinin kurulmasına ve BM tarafından tanınmasına ortam hazırlayan Filistin'in taksim edilmesi kararında İsrail'i desteklemesi. Filipinlerin bu kararı onaylayan tek Asyalı devlet olduğu biliniyor. (Tesuarim, 2014)

Bu iki durum Filipinlerin İsrail ile diplomatik ilişkiler kurmaya yönelmesi için ilk işaretler oldu ve belki de İsrail cumhurbaşkanı nazarında Yahudilerin konumunu yansıttı ki bu husus İsraililer yanında Güneydoğu Asya ülkelerine ulaşmak için Filipinlerin üs oluşturabileceği hakkında kuvvetli bir duygu oluşturdu. İftira ve İnkârla Mücadele Birliği (ADL)'nin yaptığı bir araştırma Filipinlerin antisemitizmin yok denecek kadar az olduğu az sayıdaki devletten biri olduğuna işaret etti. (Avi, 2015)

- **İsrail ve Filipinlerin diplomatik ilişkileri**

İsrail ve Filipinlerin diplomatik ilişkileri 1957 yılında oluşmaya başladı ve 26 Şubat 1958 tarihinde aralarında imzalanan dostluk anlaşması ile kemale erdi ve Manila'da İsrail büyükelçiliğinin açılışı yapıldı. 1962 yılında ise Tel Aviv'de Filipin elçiliği açıldı. (İsrail Filipinler ticareti, 2008)

Bu tarihten beri iki ülke arasındaki ilişkiler devam etti ancak büyük sıçrayışlar yaşamadı. Öyle ki karşılıklı ticaret hacmi az bir seviyede kaldı. Uluslararası sahada hatta Güneydoğu Asya bölgesinde Filipinlerin diplomatik canlılığının olmamasından dolayı iki ülke arasındaki diplomatik etkinlikler de zayıf kaldı.

Bunlara rağmen İsraililer, fark edilir bir şekilde Filipinler alanında temaslarını arttırıp genişlemeye çalıştılar. Bu durum İsrail büyükelçiliğinin Manila'da lüks ve zengin mahallelerden biri olan BGC semtinde yeni bir yere taşınmasında kendini belli etti. Manila'daki İsrail büyükelçisi Avi Ben Metetyahu son yıllarda iki ülke arasındaki tarım dayanışması projesinin çalışmalarını genişletmek için büyük çabalar gösterdiğini söylüyor. Bu proje ile 540 Filipinli öğrenci uzman bir Filipinli kadronun oluşturulması için İsrail'e geldi ve teknoloji ve insani yardım alanlarında dayanışmalar arttırıldı. Öyle ki İsrail, 2014 yılında Filipinlerde yaşanan sel felaketinde yardım götüren ilk devletlerden biridir. (Shay, 2015)

İki ülke arasındaki tarım dayanışması ülkeleri birbirine bağlayan en önemli dayanışma alanlarından biri kabul ediliyor. Tarım dayanışması ve hizmetlerin geliştirilmesi için yapılan bir dizi ortak ilişkiler buna işaret ediyor. Yaklaşık 3000 Filipinli stajyerin İsrail yardım kuruluşu yoluyla eğitimleri tamamlandı. Son yıllarda binlerce Filipinli öğrenci, İsrail'in Filipinli öğrenciler için yönettiği yıllık eğitim projelerinde faydalanmak için İsrail'e gitti. (Avi, 2015)

İsrail'in bu eğitim ve öğretimi sunmasındaki hedeflerinin, sanatsal ekonomik dayanışmalar ve tecrübe aktarımı ile sınırlı olmadığına işaret etmeye değer. Hedefleri bunlardan çok daha fazlasını içermektedir. İsrail'in tutumlarını savunmak gibi Filipin toplumunda önemli yer tutan meziyetler ve belki de partiler ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla İsrail lehine baskı cemaatleri oluşturmak gibi.

- **“İsrail” ve Filipinler arasında imzalanan anlaşmalar**

İsrail ve Filipinler farklı alanlarda birçok anlaşmaya imza attı. Aşağıda bu anlaşmaların en önemlileri yer alıyor:

1. Her iki ülkeden yatırımcılara uygulanan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması, böylelikle vergiden kaçmak engellenecek. İki ülke arasında üzerinde anlaşmaya varılan

mekanizmaya göre her iki ülke kendi sınırı içinde diğer ülke için yatırımların denetimi, vergi toplama ve muaf tutma işlerini yapacak. Anlaşma 9 Haziran 1992’de imzalandı ve 1 Ocak 1997’de geçerli oldu. (Anlaşma, 1997)

2. Tarım Dayanışması Anlaşması: bu anlaşma 6 Haziran 1994’de imzalandı ve 30 Mayıs 1996’da geçerli oldu. Anlaşma aşağıdaki maddeleri içermektedir:

- Bilim ve teknoloji alanında ortak çalışma yoluyla tecrübe aktarımı
- Sulama ve et ve süt ürünleri gibi hayvansal ürünler üretme konularında yardımlaşma
- Karşılıklı malzeme, bilim ve uzmanların değişimi, ortak araştırmalar yayınlama ve böylece ortak fabrikalar kurma. (İsrail Dışişleri Bakanlığı, 2013)

3. Sivil havacılık hizmetleri anlaşması, Her iki ülkede havacılık için hava sahalarının açılmasını kapsayan bu anlaşma 7 Ağustos 1951 tarihinde imzalandı. 1944 yılında Şikago’da imzalana uluslararası anlaşmaya göre iniş ve bakımı da kapsıyor. Bu anlaşma büyükelçiliklerin açılması gibi iki ülkenin resmi diplomatik ilişkileri oluşmadan önce vardı.

4. Akademik dayanışma ve araştırmalar alanında dayanışma anlaşması: 24 Mayıs 1989 tarihinde imzalanan bu anlaşma, her iki tarafa dayanışmayı, cemaat ve kültür kurumları temsilcilerinin, eğitim ve bilimsel araştırmaların karşılıklı değişimini kolaylaştıracak çalışma planı hazırlayıp uygulamaları takip edecek ortak bir komisyon kurulmasını içeriyor. (İsrail Dışişleri Bakanlığı, 2013)

• İki ülke arasındaki ticari dayanışma

İsrail ticaret bakanlığında Filipinler için “ticaretin sessiz ortağı” deniliyor. Öyle ki iki ülke arasındaki yıllık ticaret hacmi 200 milyon dolara ulaşıyor. İsrail’in Filipinlere ihracatında en büyük pay High-tech ve teknoloji alanındaki Intel şirketinin ürünlerine ait. Örneğin, 2014 yılında karşılıklı ticaret toplam 197,7 milyon dolara ulaştı. Bunun 89,23’ünü “İsrail’in Filipinlere yaptığı ihracat, 108,47’sini ise “İsrail’in Filipinlerden ithalatı oluşturuyor. Aynı zamanda 2012 yılında Filipinlerdeki İsrail yatırımları 5,95 milyon pesodan 2013 yılında yaklaşık 30 milyon pesoya yani takriben 700 bin dolara ulaştı. (Hamo ve Aaron, 2014)

Filipinlerin nüfusu 100 milyona yaklaştığı ve nüfustaki artışın gölgesinde ekonomik büyüme devam ettiği için kişi başına düşen tüketim devamlı artış içindedir. Bu yüzden İsraililer Filipinlere İsrail ürünlerinin tanıtılması için gelecek vaat eden bir pazar olarak bakıyor ve aralarındaki ticari ilişkileri geliştirmek için büyük önem sarf ediyorlar.

Aşağıdaki tablo Filipinlerden “İsrail’e ihraç edilen en önemli ticari mal ve ürünleri ve ürünlerin 2013-2014 yıllarındaki değerlerini gösteriyor (Hamo ve Aaron, 2014)

Ürün ve mal	2013 yılındaki ihracatın milyon dolar olarak değeri	2014 yılındaki ihracatın milyon dolar olarak değeri
Mekanik cihazlar, elektronik aletler, yedek parçalar	60,47	68,41
Tekstil	2,3	2,1
Gıda maddeleri	33,6	19,5
Plastik ve kauçuk maddeler	4,5	3,3
Bitkisel ürünler	2,8	2

Aşağıdaki tablo 2013- 2014 yıllarında “İsrail’in Filipinlere ihraç ettiği en önemli ürün ve malları gösteriyor (Hamo ve Aaron, 2014)

Ürün ve mal	2013 yılının milyon dolar cinsinden ihracat değeri	2014 yılının milyon dolar cinsinden ihracat değeri
Elektronik cihazlar ve yedek parça	37,5	57,4
Ölçüm, fotoğraf cihazları ve tıbbi cihazlar	6,3	7,8
Gıda maddeleri	2,7	1,9
Kimyasal ürünler	16,9	10,4
Plastik ve kauçuk	3,3	2,2
İşlenmemiş madenler ve ürünleri	3,6	3,2

Filipinlerdeki İsrail yatırımlarına gelince, Filipinlerde büyük yatırımcılardan sayılan bir grup İsrailli iş adamı var:

1. Shari Arison: Yeraltı suları projesi müdiresi. 2012 yılında yapılan sıralamaya göre dünyadaki en etkili ve en güçlü iş kadını kabul ediliyor. Özellikle yeraltı suları konusunda şehirlere su şebekeleri yerleştirme ve şebekeleri geliştirme uzmanıdır.
2. Teddy Sagi: İnternet yoluyla programlamaların idaresini yapan Playtech şirketinin sahibidir.
3. İshak Peterburg: Filipinlere iletişim sistemlerindeki en kuvvetli ağ olan PLDT ağının bir parçası olarak kablosuz Wi-Fi ağını yerleştirmek için yapılan büyük ihaleyi kazanan Yaroun ışınları projesinin sahibi.
4. Elie Levin: İngiliz asıllı İsrailli iş adamı. 1971 yılından beri Filipinlerde ikamet ediyor. Filipinlerdeki yatırımlara milyar dolarlar aktaran şirketler grubunun başında duruyor. 2007 yılında Filipinlerde hızlı tren için demiryolu inşa etmek için bir anlaşma imzaladı. (Rosen, 2012)

• “İsrail” ve Filipinler arasındaki turizm

Güneydoğu Asya ülkeleri temel ekonomik gelirlerinden birini turizme dayandırıyor. Filipinlerdeki İsrail turizmi iki ülke arasında hala büyümekte olan bir alan olsa da ikisi arasındaki güzel ilişkiler İsrailli turistlerin ucuz fiyatlar ve doğal güzellikler sebebiyle Filipinleri ziyaret isteği ve Filipinler hükümetinin turizmi teşvik için birçok kolaylık sunması gölgesinde turizmi geliştirmek için geleceğe ait projeler hazırlamaya itiyor.

Filipinler turizm bakanlığının verdiği istatistikler yaklaşık 7500 İsrailli turistin 2013 yılında ziyarete geldiğinin ifade ediyor. Bu rakam 2012 yılının %30’unu oluşturuyor. Sadece 2009 yılında 4061 İsraillinin Filipinleri ziyaret ettiği biliniyor. Filipinlerdeki İsrailli turistler komisyonu başkanı Brief Fisher’e göre, Filipinlerdeki turizm hareketliliği gelecek yıllarda artmaya devam edecek. (Rosenblum, 2014)

Filipinlerdeki İsrail turizmini teşvik için iki ülke arasında İsraillilere Filipinlere giriş vizesi uygulamasının kaldırılan (Tzur, 2006) 2003 yılında kurulup 2012 yılında Ofakim turizm grubunun bir parçası haline gelen Fly East Filipinler havacılık şirketi tarafından uygun fiyatlara İsraillilere teşvik edici teklifler sunan (Rosenblum, 2014) birçok anlaşmaya imza atıldı.

- **Filipinlerle kurulan ilişkiye İsrail'in verdiği anlam**

İsrail Filipinlerle iyi ilişkiler kuruyor ve buna çok yönlü bakıyor. Siyasi ve iktisadi olarak:

1. Filipinler coğrafi konumu ile Güneydoğu Asya ülkelerine giriş olarak görülüyor. İsrail bu bölgede siyasi ve diplomatik ilişkilerini genişletmek için bundan faydalanmaya çalışıyor.
2. Filipinlerin büyük bir tüketim pazarı olması. İsrail çıkarlarına hizmet ettiği için Filipinlerle ticari ilişkilerini geliştirmek için bundan faydalanmak istiyor.
3. Filipinlerde işçilerin ucuza çalışması İsrail'i burada özellikle tarım ve sanayi alanında yatırım yapmaya itiyor.
4. Filipinlilerin İsraillileri siyasi ve toplumsal düzeyde memnuniyetle karşılaması ve antisemitizmin olmaması İsraillileri ekonomik yatırımlar yapıp geliştirmeye ve güvenli ilişkiler kurmaya ve özellikle silah ticareti ve güvenlik bilgilerinin paylaşılması noktasında güvenlik alanları ve askeri alanlarda anlaşmalar imzalayarak itiyor. İki arasındaki güvenlik dayanışması henüz İsrail'in istediği düzeyde gelişmedi. Bu durumun sebepleri Filipinlerle özellikle zor ekonomik durumu ve çevre ülkeler ile yaşadığı siyasi istikrar ile ilgilidir.

Şüphesiz İsrail'in herhangi bir devletle ilişkiye girmesi özelde Filistin davasını genelde Arap dünyası meselelerini olumsuz etkiler. İsrail'in siyasi, diplomatik ve ekonomik alanlarda Güneydoğu Asya ülkelerine ulaşması bu ülkelerin Arap dünyası ve Filistin halkı ile kurduğu ilişkilerin aleyhine olacaktır.

Bununla beraber, Arap ülkeleri özellikle Körfez ülkeleri bu ülkelere baskı kurabilmek için birçok dosyaya sahip.

Arap ve Filistinlilerin aleyhinde İsrail ile ilişki kurmasını engellemek için Filipinler hakkındaki dosyalar: Filipinler ve diğer ülkelere Körfez ülkelerine gelen işçiler konusu. Bu durum bu ülkelerin ekonomisini büyük oranda canlandırmaktadır.

Filistin liderlerinin; Filipinler toplumunda büyük ilişkiler kurmak, Filistin halkına destekçi olacak baskı cemaatleri oluşturmak, ilişkilerdeki dengeyi kurmak ve Filistin davasında Filipinlerin siyasi desteğini elde etmek için ellerinden geleni yapmaları gerekiyor.

Yayın ve Denetim: Aziz Kaye ve Ömer Ebu Arkub

Kaynakça:

- Merkezi İstihbarat Teşkilatı. (2009). Filipinler. Factbook'tan alındı. (The World Factbook):<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rp.html>
- İsrail Filipinler Ticareti. (2008). History of Philippine- Israel Relations (İsrail Filipinler ilişkileri tarihi). ISRAEL CHAMBER OF COMMERCE OF THE PHILIPPINES'den alındı:<http://www.iccp.ph/history-of-philippine-israel-relations.html>
- Eliyahu Birnbaum. (2010). Philipinim, Manila: The Butterfly Effect Jewish World (Yahudi Dünyası Kelebek Etkisi)Toldat Yisrael'den alındı: <http://www.daat.ac.il/he-il/history/yehudi-olami/philipinim.htm>
- Aharon Rosen. (9 Haziran, 2012). Müttefikimiz büyük ekonomi ile tanışın. Globes'ten alındı: <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000763636>

Tesuarim (7 Şubat 2014) (Diplomasi Tarihi 1)
cadets24seven. Tumblr'dan alındı: <http://cadets24seven.tumblr.com/post/75886673578/%D7%93%D7%99%D7%99%D7%98-%D7%93%D7%99%D7%A4%D7%9C%D7%95%D7%9E%D7%98%D7%99-%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%9F>

Doron Hamo, Roonie Aaron. (2014) (Filipinler ekonomisinin özeti). Tel Aviv:

Shay Yalin (2015) Manila'daki İsrail Büyükelçiliğinin gücüne özgün bir bakış. Yedioth Ahronoth.

Irit Rosenblum. (18 Şubat, 2014) (Filipinlerdeki İsrail turizminin %30 artması) Megafon'dan alındı: <http://megafon-news.co.il/asys/archives/202117>

Avi Ben Metetyahu. (27 Ocak, 2015) İsrail Filipinler ortak bölen ve açık kapılar teorisi. İsrail Philately'den alındı. <http://israelphilately.org.il/he/catalog/articles/1092/%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%A4%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%9D,%20%D7%94%D7%A0%D7%A4%D7%A7%D7%94%20%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%A%D7%A4%D7%AA%2027%20%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%90%D7%A>

Anlaşma. (1997). İsrail ve Filipinler arasında çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması. <http://www.hanner.co.il/treaties/israel-philippines-double-tax-treaty.htm>

İsrail Dışişleri Bakanlığı.(2013). Bilateral Agreements (İkili Anlaşmalar) mfa'dan alındı: <http://mfa.gov.il/MFA/AboutTheMinistry/LegalTreaties/Pages/Bilateral-Treaties.aspx>

Yigal Tzur. (12 Şubat, 2016) Back to Philippines (Filipinlere dönüş) Yedioth Ahronoth'dan alındı: <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3212518,00.html>